

A blue-tinted photograph of a narrow street with a glowing street lamp in the foreground. The lamp is ornate and hangs from a decorative bracket. The street is lined with buildings, and the overall atmosphere is quiet and atmospheric.

L'inici
del capvespre
júlia costa

NOVEL·LA

Meteorα

Júlia Costa

L'inici del capvespre

Sinopsi, nota biogràfica de l'autora
i fragment de la novel·la

Meteorα

© Júlia Costa i Coderch, 2009

© de l'edició, Editorial Meteora, SL
Gran Via de les Corts Catalanes, 794, ent. 1a.
08013 Barcelona
Tel. 93 265 56 54 Fax 93 265 11 16
www.editorialmeteora.cat
contacte@editorialmeteora.com

LLIBRE DISTRIBUÏT PER
FI-REX 21
Tel. 93 635 41 20

PVP 17,00 €

L'inici del capvespre

SINOPSI

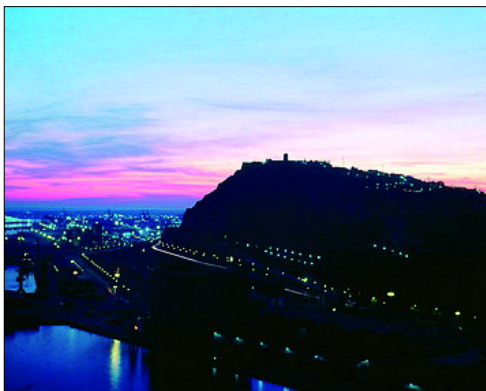
En Pep Baltà, fill de mare soltera i criat a les barraques de Montjuïc, aconsegueix fer una carrera, dedicar-se a l'ensenyament i a la literatura i formar una família. Quan sembla que tots els seus somnis de triomf i benestar poden fer-se realitat, el seu destí fa un tomb cruel que l'empeny cap al costat més fosc de la vida.

Vora seu, l'Emma Mas, la companya de sempre, les filles, la mare, la germana, el record dels absents i totes les persones que l'envolten van condicionant, una per una, per bé o per mal, el seu present, però ell sol haurà de lluitar per un futur en què els ideals de joventut i el concepte de felicitat per-

den el seu to inflammat per difuminar-se en l'acceptada placidesa del gris.

El corc del passat, però, estarà disposat a deixar-lo descansar?

• • •

L'inici del capvespre

NOTA BIOGRÀFICA DE L'AUTORA

Júlia Costa i Coderch, (Barcelona, 1948) és mestra i llicenciada en Humanitats. Ha publicat les novel·les juvenils *Enmig d'orats i savis* (Barcanova, 1993, finalista del Premi Joaquim Ruyra) i *Retorn a les boires* (Barcanova, 1994).

Ja en el camp de la narrativa per a adults ha publicat *Ombres* (La Magrana, 1994) i *Rondalla del camí* (Publicacions de la UAB, accèssit Premi Pere Calders, 1998). Com a poeta, ha obtingut el Premi joescric.com amb el recull de poemes *Indrets i camins* (editat el 2005 per aquest portal literari) i el 2006 va publicar, també a Meteora, el llibre de poemes *La pols dels carrers*.

Ha rebut els premis Francesc Candel de narrativa, Hilari d'Arenys i Andreu Trias de poesia i ha estat finalista dels premis Sant Jordi i Víctor Català. L'any 2007 va guanyar el I Premi de Novel·la Olga Xirinacs

amb *La descomposició de la llum* (Omicron, 2007).

Júlia Costa manté alguns blocs de contingut cultural, entre els quals *La panxa del bou*, el més popular, amb força lectors i *Tèrbol atzur*, on recull l'aportació femenina a la poesia catalana.

• • •

L'inici del capvespre

(fragment)

Capítol 1

Des del finestral

L'home, convalescent d'un greu accident de cotxe, es recolza maldestre en una crosseja i avança a poc a poc fins al finestral, per tal de contemplar l'exterior, el petit paisatge que fins i tot avui, després d'aquests llargs mesos d'immobilitat, li resulta estrany, desconegut. Mentre que l'interior del pis de l'Emma s'ha transformat ja en una llar segura i familiar, la visió del carrer li produeix, encara, una sensació de feixuga hostilitat.

L'apartament s'aboca a una plaça irregular, dividida en dos espais diferenciats. En un d'ells, de dia, s'hi apleguen els jubilats a prendre el sol, mentre que en l'altre, ombrejat amb pins i moreres, apariat amb gronxadors i tobogans, s'hi reuneixen sovint petits estols de mares joves amb quitxalla menuda. Cap al tard arriben a la plaça colles de nois i noies inofensius, sorollosos, adolescents adelerats amb pressa per viure, encara innocents. Amb la foscor, el panorama s'enterboleix. Éssers de silueta confusa s'amaguen entre silencis, algun personatge d'aspecte sòrdid s'embolica amb cartrons i flassades apedaçades per tal d'improvisar un jaç efímer, a terra o damunt de qualsevol banc.

El matí il·lumina les restes d'aquell món nocturn que inquieta el veïnat amb les seves deixalles: una xeringa llençada enmig dels arbusts, un preservatiu usat amagat entre matolls, algun petit munt de brutícies indefinides. L'home té molt de temps per contem-

plar la plaça, per esbrinar els canvis que el pas de la llum a la foscor provoca damunt d'aquesta petita cruïlla de món. L'Emma passa moltes estones amb ell, mira de distreure'l amb lectures i conversa, l'estima amb un afecte bastit d'il·lusions antigues, mesurat i constant, però té també una altra vida i ell no sap encara com podrà encaixar en el seu món complex, personal, independent: la feina, els amics i amigues de molt de temps, els cursets, les aficions de tota mena.

Durant les estones de solitud assaja de caminar amb aquestes crosses incòmodes, repeteix moviments absurds que l'omplen d'orgull quan veu que pot reproduir-los amb una facilitat recuperada. Ha acabat per fer seva la visió de la nit, d'aquestes nits en què no pot dormir i vigila, des del finestral, el món canviant de la plaça. De vegades somnia encara amb l'Andreu Torres, es desperta neguitós, tem retrobar-lo entre les ombres del carrer. El passat l'encalça

sovint, però el defuig. Sap que hi ha de viure, tal com es viu amb una malaltia crònica, tal com viurà d'ara endavant amb les seqüeles irreversibles de l'accident. Envellirà, potser passarà a formar part de l'estol d'avis tranquils, alliberats del passat, que prenen el sol a mig matí, juguen a petanca o xerren tan sols sobre els records amables, mentre deixen escolar els minuts, conformats de forma definitiva amb la vida i amb la mort.

Tiempo que pasa, verdad que huye, recorda que sentenciava, amb un posat comprensiu, el senyor Paniagua, en aquell castellà acadèmic de postguerra, assegut al jardí intemporal, una illa sense història, de la residència d'avis. Va ser el mateix dia de l'accident, hores abans ell no enfilés el camí de la nostàlgia malaltissa, a primers de setembre, després del viatge amb l'Emma. El temps passa, la veritat fuig, i cada persona es construeix una història a mida, que sigui capaç de suportar. I també els

pobles, les pàtries, imaginem els mites, justifiquen les derrotes, glorifiquen les absurdes victòries, esborren les injustícies. Altrament, ho sap molt bé, no és possible viure. Cal acabar amb tot, si un és prou valent. O refugiar-se en el món singular i personal dels orats.

Aviat arribarà el bon temps, els dies s'allargaran, començarà un nou estiu, i el viatge amb l'Emma per França haurà quedat reduït, com tantes altres coses, a un munt de postals i de fotografies. L'home, ara, voldria envellir sense sotracs, sobreviure. Encara que el negu-tegi la visió d'aquell altre estiu durant el qual ell, un covard temorenc, pacífic, va esdevenir una persona imprevisible, violenta. Els records sempre retornen, encara que esvaïts, imprecisos, deformats com aquestes deixalles de tota mena que el mar aplega a la sorra de les platges, després dels temporals.

A l'altre barri, el seu, no hi havia pràcticament cap botiga oberta, durant aquell mes d'agost de fa deu anys. A

l'escala, durant gairebé dues setmanes, els celoberts van romandre buits de roba estesa, de cançons de la ràdio, d'olors de sofregit o de brou, de totes les petites coses que arriben a formar part de la nostra vida, de la nostra vulgarietat, sense que ens n'adonem, fins que la seva absència sobtada ens en fa sentir la necessitat. Surava un silenci estrany, al veïnat. Talment com el dels ocells al bosc abans de la tempesta. Semblava que una amenaça indefinida hagués aconseguit que la gent, adelerada, fugís de la ciutat, escampant pels carrers aquella solitud farcida d'amenaques. Feia algunes setmanes, aleshores, que havia parlat amb la seva filla gran per telèfon. Les incoherències que la noia havia arribat a mormolar, el temor que traspua-ven les seves paraules, imaginar el seu aspecte malaltís, el seu caminar vacil·lant, la seva fragilitat, l'havien immersit en un neguit dolorós, desesperat.

Encara el sorprèn, avui, la força dels llaços familiars, l'excessiva respon-

sabilitat que dóna el fet de tenir fills. Una responsabilitat assumida sense convicció, però feixuga, constant. En aquesta, com en tantes coses, no es pot tornar enrere. La Maria Teresa, la seva dona, morta fa molts anys, volia fills de seguida i a ell li semblava aquell un anhel justificat, inserit en l'ordre natural de l'existència. Ell no els desitjava amb aquella abrandada il·lusió, però el pas del temps, la vida en comú, portava generalment la companyia de les criatures a les parelles ben avingudes, mainada riallera a qui agombolar i veure créixer. Més endavant, abans de néixer la Mireia, la petita, havia tingut molts més dubtes. La presència física de l'Anna, aquell ésser petit que precisava al seu entorn un gavadal d'atencions i d'afectes, l'havia omplert de temors i neguitosos presagis.

—Esperem —havia dit a la seva dona. Però ella insistia:

—Els fills s'han de tenir de joves, Pep.

I ell en aquella època tan sols desitjava que la Maite fos feliç. La vida de la Maria Teresa, la seva companya afectuosa, apassionada, justificava la presència i la necessitat de la fillada. Sense ella, tot havia acabat per perdre el sentit, la coherència, la raó de ser, tot s'havia enfonsat en una mena de magma caòtic i destructiu.

Qui podia preveure, aleshores, un desastre tan gran? Sabem que la mort existeix, que les malalties i els accidents inesperats es reparteixen a l'atzar, però mai no arribem a creure ben bé del tot que puguem ser nosaltres mateixos, les víctimes innocents de la fatalitat. Les filles van créixer, però la Maite no va poder esdevenir mai una amiga encara jove, disposada a ajudar-les en tot moment i a escoltar les seves confidències, els seus projectes adults. La mare es va convertir en un rostre sense veu, eternament jove, sí, però emmudit per sempre. Un rostre que el temps esborra lentament de la memò-

ria, que ja necessita algun suport concret, físic, per revifar-se: una fotografia, un objecte personal, una anècdota evocada sense voler.

En Pep s'ha vist obligat a suportar la tragèdia d'aquella mort massa lenta, el creixement de les filles, els seus conflictes d'escola, les seves crisis d'adolescents, i, sobretot, el caràcter difícil de la gran, les gelosies desesperades, les provocacions absurdes, la fugida de casa, les amenaces, l'Andreu Torres. Ara tot ha passat, fa més de deu anys d'aquell agost amarat de solitud i mals averanys, més de vint de la mort de la seva dona. I ell recupera lentament la mobilitat física, fins i tot alguna espurna d'esperança. Li sembla que l'accident de cotxe del setembre, molest, greu, ha estat com una mena de foc de revetlla destinat a destruir tota una pila de feixugues rampoines. Ha après a esperar amb calma el retorn de la seva amiga, que l'ha recollit com es recull un orfe, un desvalgut. Ha après a percebre les

seves passes, a escoltar les seves paraules i acompanyar els seus silencis. Junts llegiran, miraran la televisió, parlaran de la vida quotidiana, dels esdeveniments que sacsegen el país, el món, i podran imaginar que romanen l'un al costat de l'altre des de fa molts anys, sense ensurts, sense sobresalts. Una parella adulta que aviat serà vella, una llum en un finestral de la ciutat, res.

• • •

L'inici del capvespre parla de la nissaga dels Baltà, que comença amb la Nita, una mare soltera de poble obligada per la misèria a venir a servir a ciutat i que malda per aconseguir solucions econòmiques i felicitat al preu que sigui, i culmina amb la vida del seu fill Josep Maria, que lluita per fugir de les barraques on es va criar, però que ha de bandejar les seves aspiracions intel·lectuals per enfangar-se en actes de violència i en el drama d'una filla atrapada en la droga, mentre viu unes relacions afectives que no sap portar.

Tot un mosaic de personatges molt propers a nosaltres que reflecteixen els èxits i els fracassos de la societat catalana dels últims cinquanta anys.

L'inici del capvespre
Júlia Costa